

LEVEL UP: COMPETENCES OF THE FUTURE
RODZINA Z PROBLEMEM UZALEŻNIENIA
SCENARIUSZ 12

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Oświęcimiu we współpracy z

UK- BUTTERFLIES LTD z Wielkiej Brytanii

EDU SMART TRAINING CENTER LIMITED z Irlandii

realizuje projekt ERASMUS+, Akcja 2:

Partnerstwa strategiczne na rzecz kształcenia i szkoleń zawodowych pn.:

„Level up- competences of the future”

2018-1-PL01-KA202-050624

Projekt jest dofinansowany z programu Erasmus+

TEMAT: RODZINA Z PROBLEMEM UZALEŻNIENIA

Czas trwania spotkania: 3 godziny zegarowe podzielne na spotkania.

Odbiorcy:

Odbiorcami spotkań są rodziny, w których występuje problem uzależnienia. Może on dotyczyć.

Ze scenariusza mogą korzystać pracownicy socjalni, asystenci rodziny, koordynatorzy rodziny oraz wszyscy pozostali specjaliści pracujący z rodziną borykającą się z trudnościami wynikającymi z rozvodu.

Uczestnicy

W spotkaniach może uczestniczyć cała rodzina, poszczególni członkowie rodziny samodzielnie, osoby dorosłe bez dzieci lub osoby dorosłe z dziećmi np.:

- Mama z dzieckiem/ dziećmi
- Tata z dzieckiem/ dziećmi
- Mama i tata z dzieckiem/ dziećmi
- Mama z tatą
- Cała rodzina

W uzasadnionych przypadkach można na spotkanie zaprosić osoby istotne z życia dziecka/dzieci np. babcia, dziadek itp.

Metody pracy

- studium przypadku (case study)
- psychoedukacja
- miniwykład
- praca w grupach
- praca indywidualna

- techniki relaksacyjne
- burza mózgów

Materiały potrzebne do realizacji spotkania:

- karty pracy
- pisaki
- kredki
- markery
- nożyczki
- kartki samoprzylepne
- papier flipchart
- kartki A4
- długopisy

Przebieg spotkania

Scenariusz zawiera w sobie ćwiczenia i indywidualne karty pracy na 3 godziny zegarowe, czyli 3 spotkania.

Osoba korzystająca decyduje sama w jakiej kolejności skorzysta z proponowanych treści.

Przedstawienie programu spotkania

Cel spotkań:

Celem zajęć jest psychoedukacja rodziny w zakresie form pomocy w przypadku wystąpienia u przynajmniej jednego członka rodziny problemu uzależnień. Podczas zajęć uczestnicy poznają miejsca, w których mogą uzyskać pomoc w zależności od pojawiających się trudności, poznają formy i procedury przyznawanej pomocy dla poszczególnych członków rodziny. Uczestnicy zapoznają się z prawami i obowiązkami rodziców i dzieci, którzy są zaangażowani bezpośrednio lub pośrednio w proces leczenia. Zapoznają się z konsekwencjami poszczególnych uzależnień, a także zdobędą odpowiednie umiejętności do lepszego radzenia sobie z zaistniałymi problemami.

Planowane jest osiągnięcie przez uczestników spotkań następujących rezultatów:

- Zdobyć wiedzy na temat instytucji pomocowych
- Psychoedukacja w zakresie najczęstszych form uzależnień
- Poznanie głównych trudności w rodzinie w związku z wystąpieniem uzależnienia
- Nabycie kompetencji służących lepszemu radzeniu sobie z trudnymi sytuacjami
- Poznanie swoich zasobów i ograniczeń z różnych sfer

- Większe otwarcie i zrozumienie sytuacji osób uzależnionych i współuzależnionych

Przystawienie się prowadzącego/ prowadzących zajęcia.

Powitanie rodziny

- Imię, nazwisko,
- Wykształcenie,
- Doświadczenie zawodowe
- Zainteresowania

Spotkanie 1

Miniwykład – Rodzina a problem uzależnień

Pracownik podczas pierwszego spotkania odpowiada na pytania, które ma rodzina. Następnie psychoedukuje uczestników spotkania w formie miniwykładu. Pracownik może przygotować sobie miniwykład w formie karty informacyjnej i przekazać członkom rodziny po spotkaniu

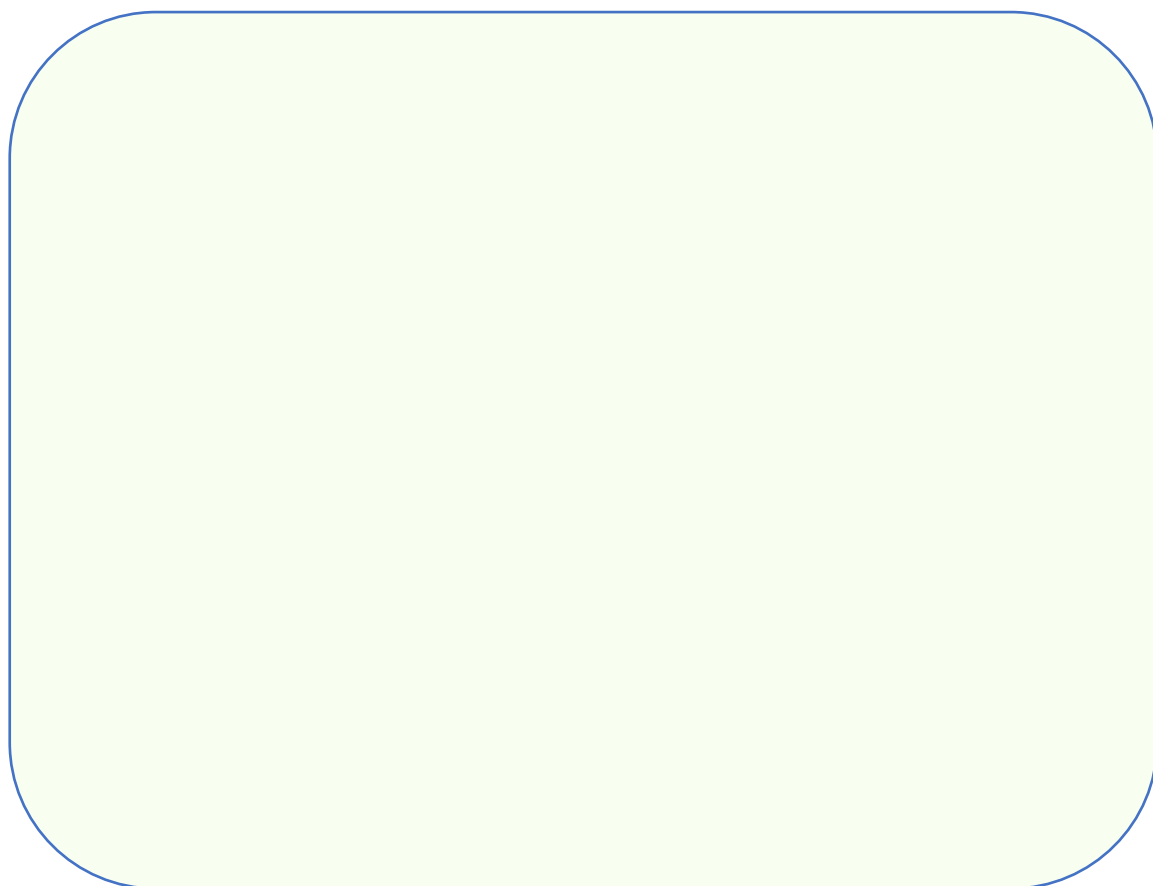
Każda osoba będąca w rodzinie chciałaby mieć jak najlepsze warunki do swojego rozwoju indywidualnego, ale również mieć poczucie więzi z pozostałymi członkami rodziny. Dlatego też kluczową rolę w poprawnym funkcjonowaniu człowieka odgrywa równowaga pomiędzy realizacją potrzeby przynależności (bycia razem) i oddzielenia. Im lepiej funkcjonują poszczególne osoby w rodzinie, zachowując równowagę między zależnością a niezależnością, tym sprawniej zaspokajane są potrzeby wszystkich członków rodziny i realizowane ich role, zadania itp. Sprawniej funkcjonuje wtedy cała rodzina i wyższy jest poziom zadowolenia oraz funkcjonowania psychospołecznego poszczególnych jednostek.

Nadmierne picie alkoholu, branie narkotyków, nadużywanie leków, hazard generują różnego rodzaju problemy rodzinne. Uzależnienie wpływa na funkcjonowanie całego systemu rodzinnego. Pojawiają się kryzysy, nasilają się trudności interpersonalne oraz spada poziom bezpieczeństwa i wzajemnego zaufania. Pojawiają się straty w obrębie zdrowia fizycznego i psychicznego oraz materialne zarówno osoby uzależnionej, jak i poszczególnych członków rodziny. Nikt nie pozostaje obojętny względem trudności, jakie powstają w wyniku uzależnienia u członka rodziny.

Rodzina, w której rozwija się uzależnienie przechodzi kilka faz. W pierwszej kolejności pojawia się *zaprzeczenie*, że problem uzależnienia w ogóle istnieje. Tłumaczenie problemów różnymi okolicznościami powoduje, że osoba uzależniona nie bierze odpowiedzialności za swoje zachowanie, a często również nie ma świadomości problemu.

Jednakże relacje w rodzinie, w miarę upływu czasu, ulegają pogorszeniu, narastają: urazy, wrogość, bezradność, wstyd, smutek, złość, nienawiść i inne trudne przeżycia, aż życie w jednym domu staje się nie do wytrzymania. Poszczególni członkowie rodziny radzą sobie w różny sposób z zachowaniami osoby uzależnionej, np. w trakcie bezpośredniego używania przez nią substancji psychoaktywnej mogą się pojawiać różne intensywne przykre emocje (złość, nienawiść, lęk) i zachowania (furia, agresja, atak, grożenia samobójstwem), staje się to często pretekstem do dalszego trwania w uzależnieniu. W okresie intensywnego przyjmowania substancji psychoaktywnej występują takie zachowania, jak np. wykradanie pieniędzy, nieobecność w domu, przeznaczanie czasu na picie, kosztem nauki, pracy lub wypełniania obowiązków domowych. Trudno już wtedy nie widzieć szkód, jakie powoduje uzależnienie.

Po zakończeniu miniwykładu i części psychoedukacyjnej pracownik pomocy społecznej przekazuje klientowi kartę do sporządzenia notatek. Po wypełnieniu przez klienta Karty Pracy, pracownik odpowiada na pytania. Jeśli pracownik nie zna odpowiedzi na zadane pytania, informuje o tym klienta wskazując na czas i sposób udzielenia odpowiedzi.

Pracownik łagodnie przechodzi do drugiej części spotkania

Diagnoza sytuacji rodzinnej

Pracownik rozdaje uczestnikom spotkania indywidualne karty pracy

KARTA PRACY 1

Arkusz dla osoby uzależnionej

1. Czy był/a Pan/Pani zdiagnozowany/a w kwestii uzależnienia? *(kiedy, w jakim kontekście, wynik diagnozy)*

.....

2. Czy uczestniczył/a Pan/i w terapii uzależnień? *(gdzie, jak długo, jakie efekty)*

.....

3. Czy uważa się Pan/i za osobę uzależnioną? *(dlaczego tak, dlaczego nie)*

.....

4. Jak wyglądało Pana/i uzależnienie w ostatnim roku? *(częstotliwość i ilość spożywania substancji, samopoczucie w trakcie uzależnienia, skutki)*

.....

5. Czy aktualnie spożywa Pan/i alkohol, narkotyki? *(jak często, w jakich okolicznościach, z kim)*

.....

6. Jaka jest Pan/i sytuacja zdrowotna? *(choroby somatyczne, zaburzenia nastroju, dolegliwości np. bezsenność, bóle głowy, itp.)*

.....

Pracownik odpowiada na pojawiające się pytania i komentarze. Zapisuje pytania.

Spotkanie 2

Pracownik podsumowuje poprzednie spotkanie. Odpowiada na pytania, które pojawiły się po spotkaniu nr 1.

Następnie łagodnie przechodzi do kontynuacji zagadnień z poprzedniego spotkania.

Pracownik rozdaje indywidualne karty pracy uczestnikom spotkania

INDYWIDUALNA KARTA PRACY

1. Jaka jest sytuacja zawodowa, materialna?

.....

2. Czy w związku z uzależnieniem pojawiły się problemy zdrowotne, zawodowe, materialne, mieszkaniowe, czego one dotyczą?

.....C3

. Czy członkowie rodziny odczuwają skutki Pana/i uzależnienia – jeżeli tak, to jakie?

.....44

. Jakiego rodzaju wsparcie Pan/i otrzymuje, bądź chciałby/aby Pan/i otrzymać?

.....55

. Jakie są największe trudności i dlaczego w kwestii uzależnienia? (*proces leczenia, rozpoczęcie abstynencji, „wpadki”, itp.*)

.....66

. Jakiej zmiany Pan/i oczekuje w swoim życiu i jak może Pan/i tego dokonać? (*oczekiwania dotyczące możliwej pomocy, osoby, które mogłyby pomóc*)

Wnioski i komentarze

Podczas spotkania pracownik odpowiada na wszelkie pytania klienta oraz wypełnia z nim indywidualny plan pracy

1. Kopia dla klienta

S CO CIĘ DRĘCZY - NAZWIJ TO KONKRETNIE JEDNYM ZDANIEM	M Jak długo Cię to dręczy? Od kiedy ? Podaj konkretną datę	A Czego byś chciał ? Jaki masz plan, żeby to zrobić? Konkretnie wypisz krok po kroku	R Czy ten plan jest realny ?	T Kiedy chcesz to zrobić? Podaj realną datę i czas

Czego oczekuje klient od pracownika

2. Kopia dla pracownika – pracownik wypełnia formularz ze swojej perspektywy) – jaki ma plan na pomoc klientowi

S CO CIĘ DRĘCZY - NAZWIJ TO KONKRETNIE JEDNYM ZDANIEM	M Jak długo Cię to dręczy? Od kiedy ? Podaj konkretną datę	A Czego byś chciał ? Jaki masz plan, żeby to zrobić? Konkretnie wypisz krok po kroku	R Czy ten plan jest realny ?	T Kiedy chcesz to zrobić? Podaj realną datę i czas

Co mogę zaoferować pracownikowi

W tym miejscu pracownik także sporządza notatki na temat kontynuowania bądź zakończenia sesji i spotkań. Wpisuje także zalecenia i rekomendacje

Spotkanie 3

Pracownik podsumowuje poprzednie spotkania oraz odpowiada na pytania, które się pojawiły po spotkaniu nr 2.

Następnie pracownik omawia kartę informacyjną, którą przekaże członkom rodziny.

KARTA INFORMACYJNA

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Co do zasady problem alkoholowy zgłosić może każdy. Najlepiej jest, gdy osoba zgłaszająca problem to członek najbliższej rodziny, który dobrze zna skalę problemu i wie, jak naprawdę wygląda sytuacja rodzinna. Oczywiście, gdy najbliższa rodzina nie chce zgłosić sprawy (bo jest np. zastraszana przez alkoholika), przyjmowane są zgłoszenia od dalszych członków rodziny, jak i osób niespokrewnionych.

Ponadto, wniosek o leczenie mogą do Komisji złożyć inne instytucje, takie jak GOPS, Policja, kurator sądowy itp. Oczywiście, również sama osoba uzależniona z własnej inicjatywy może przyjść do GKRPA po pomoc i poradę w sprawie podjęcia leczenia.

Należy pamiętać, że zgodnie z obowiązującymi przepisami, na przymusowe leczenie można skierować osoby, które w związku ze swoją chorobą alkoholową:

- powodują rozkład życia rodzinnego,
- powodują demoralizację nieletnich,
- systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny,

Osoba zgłaszająca problem alkoholowy, zamieszkująca z alkoholikiem, motywowana jest do podjęcia terapii dla współzależnych. Edukacja na temat prawidłowego postępowania wobec osoby uzależnionej znacznie zwiększa prawdopodobieństwo jej wyjścia z nałogu.

Na podstawie złożonego wniosku o skierowanie na przymusowe leczenie odwykowe, Komisja wzywa osobę, co do której zachodzi podejrzenie, że jest uzależniona od alkoholu, do osobistego zgłoszenia się na posiedzenie Komisji, na tzw. rozmowę motywującą do leczenia. Możliwe są następujące wersje wydarzeń:

- *Osoba, którą Komisja wzywa, przychodzi i przyznaje, że ma problem alkoholowy oraz że chce podjąć leczenie.*
- *Osoba wezwana przychodzi na dyżur i oświadcza, że nie ma problemu alkoholowego i nie zamierza podjąć leczenia.*
- *Kierowanie wniosku o przymusowe leczenie do Sądu.*

Formy pomocy psychologicznej i psychoterapeutycznej

Jest ona rozumiana jako szeroki zakres oddziaływań profilaktycznych, diagnostycznych, psychoedukacyjnych, psychoterapeutycznych i w razie konieczności – konsultacji lekarskich. Gdy zmotywowanie osoby uzależnionej do leczenia okazuje się niemożliwe, warto wtedy zacząć terapię z innym członkiem rodziny, np. partnerem osoby uzależnionej. Praca z rodzinami z problemem uzależnień przebiega na kilku płaszczyznach: terapia indywidualna i/lub grupowa osoby uzależnionej, współzależnionej oraz spotkania w ramach terapii par i/lub rodzin.

Informacje dla członków rodziny dotyczące leczenia uzależnienia i różnych sposobów rozwiązywania problemów rodzinnych

- Leczenie uzależnienia jest procesem długoterminowym, może trwać nawet 2 lata.
- W przebiegu leczenia uzależnienia możliwe są nawroty.

- Jeśli rodzina poradziła sobie z problemem uzależnienia, nie oznacza to, że ten problem w sytuacji stresu lub niezastosowania się do zaleceń nie powróci.
- Zaprzestanie picia alkoholu, brania narkotyków, hazardu jest możliwe na każdym etapie uzależnienia, wymaga czasami interdyscyplinarnych oddziaływań.
- Podejmując zmianę, warto pamiętać, że istnieje kilka jej etapów: na samym początku nie myśli się o zmianie, zaprzecza się problemowi, następnie przychodzi refleksja, że problem istnieje i że warto coś z nim zrobić, warto się wtedy skrupulatnie przygotować do działania poprzez zbieranie informacji, jak sobie z tym problemem poradzić, szukanie pomocy specjalistycznej, szukanie sieci wsparcia społecznego, otwarte rozmawianie o problemie.
- Czasami leczenie uzależnienia na początku nie przynosi oczekiwanych rezultatów, jeśli jednak dochodzi do konstruktywnych zmian w rodzinie, stanowi to znaczący czynnik pomocy również osobie uzależnionej.

Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii

www.kbpn.gov.pl

telefony zaufania: Narkomania 800 199 990, Uzależnienia behawioralne 801 889 880

Pracownik przechodzi do praktycznej części spotkania

INDYWIDUALNA KARTA PRACY Badanie zasobów i możliwości

Pracownik rozdaje każdej osobie indywidualne karty pracy, które mają na celu poznanie swoich mocnych i słabych stron, jak również szans i ograniczeń w radzeniu sobie z uzależnieniem członka rodziny.

Mocne strony - wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę osoby

Słabe strony - wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę osoby

Szanse - wszystko to, co stwarza dla osoby szansę korzystnej zmiany

Zagrożenia - wszystko to, co stwarza dla analizowanego obiektu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej

Mocne strony

Słabe strony

Szanse

Zagrożenia

Po zakończonym zadaniu pracownik omawia wynik pracy indywidualnej, podsumowuje i odpowiada na pytania.

Następnie następuje kontynuacja tworzenia SMART planu naprawczego dla Rodziny

- Po wypełnieniu SMART plan przez Klienta i Pracownika, należy wypełnić wspólny plan działania, na które zgodzi się klient i pracownik (należy dojść do porozumienia)

S	M	A	R	T
CO CIĘ DRĘCZY - NAZWIJ TO KONKRETNIE JEDNYM ZDANIEM	Jak długo Cię to dręczy? Od kiedy? Podaj konkretną datę	Czego byś chciał? Jaki masz plan, żeby to zrobić? Konkretne wypisz krok po kroku	Czy ten plan jest realny?	Kiedy chcesz to zrobić? Podaj realną datę i czas

Sugestie i notatki obu stron